

LAUSUNTO

27.9.2016

OM 181/43/2016

Valtiovarainministeriö
kirjaamo@vm.fi
virkamiesoikeus@vm.fi

Kirje 15.9.2016 (VM/1069/00.01.00.01/2016)

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE VALTION VIRKAMIESLAIN MUUTTAMISESTA

Valtiovarainministeriö pyysi 15.9.2016 lähettämällään kirjeellä ministeriöitä lausumaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi virkamieslain muuttamisesta, mikä koskisi kaksoiskansalaisuutta koskevaa asiaa.

Oikeusministeriö toteaa, että se on aikaisemmin lausunut valtiovarainministeriölle kaksoiskansalaisuuteen liittyvää lainsäädäntöä koskevassa asiassa 31.8.2016 (OM 116/43/2016). Oikeusministeriön edustaja on myös osallistunut valtiovarainministeriön työryhmään, joka selvitti kaksoiskansalaisuuden merkitystä valtion virkaan ja virkasuhteen nimitettäessä.

Ehdotettu 7 §

Oikeusministeriö viittaa 31.8.2016 antamaansa lausuntoon ja siinä esitettyihin perusteluihin ja toteaa pitävänsä mahdollisia kaikkiin monikansalaisiin kattavasti kohdistettavia ehdottomia virkakieltoja oikeudellisesti perustavanlaatuisella tavalla ongelmallisina ja epätarkoituksenmukaisina. Mainitunlainen virkakielto olisi myös ongelmallinen eräiden kansainvälisten sopimusten kannalta, mitä on tarkemmin arvioitu mainitussa oikeusministeriön lausunnossa.

Jos hallituksen esitys valtion virkamieslain muuttamisesta kuitenkin päättään antaa, on ehdotuksen 7 §:n 1 momentissa mainittujen virkojen piiri syytä rajata suppeaksi ja jokaisen luetteloon otettavan viran osalta on esitettävä rajoituksen välttämättömyys perusoikeusjärjestelmän kannalta. Tältä osin esitysluonnoksen osalta voidaan kiinnittää huomiota siihen, että esimerkiksi ehdotetun virkamieslain 7 §:n 1 momentin 4 kohdassa lue-

teltujen virkojen (Opetushallituksen, Museoviraston, Suomen Akatemian, Kansallisen audiovisuaalisen instituutin ja Kansallisarkiston päällikön virka) sisällyttämistä vain ja ainoastaan Suomen kansalaisuutta edellyttävien virkojen luetteloon ei ole perusteluissa käsitelty lainkaan. Kokoavasti voidaan todeta 7 §:n 1 momentin virkaluettelon muodostuvan varsin laajaksi, vaikka esitysluonnoksen perusteluiden mukaan tarkoituksena on ollut rajata luettelo koskemaan vain niitä virkoja, joiden osalta kaksoiskansalaisten poissulkemista on pidettävä välttämättömänä.

Oikeusministeriö toteaa, että sillä ei ole huomautettavaa ehdotuksen 7 §:n 1 ja 2 momentissa mainittujen oikeusministeriön hallinnonalan virkojen osalta.

Ehdotettu 8 e §

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, ettei sidonnaisuusilmoituksesta välttämättä ole tarkoituksenmukaista säätää erikseen ehdotetun 8 e §:n 2 momentin mukaisesti, koska ehdotetun 8 e §:n 2 momentin perusteella sidonnaisuusilmoituksella annettavilla tiedoilla ja turvallisuusselvityksissä (726/2014) tarkoitettua turvallisuusselvityksessä selvitettävillä tiedoilla olisi merkittävää päällekkäisyyttä.

Jos tarkoituksena on luoda virkamieslakiin edellytykset sille, että nimitysharkinnassa tulee kiinnittää ehdotetussa 8 e §:n 2 momentissa mainittuihin seikkoihin huomiota, ja että tietynlaiset tarkasti määriteltävät sidonnaisuudet voivat olla virkaan nimittämisen tai tehtävään määräämisen este, niin esityksen jatkovalmistelussa tulisi harkita, riittäisikö ehdotettu 8 e §:n 1 momentin säätäminen ehdotetun sääntelyn tavoitteiden saavuttamiseksi.

Oikeusministeriö kiinnittää niin ikään huomiota siihen, että sääntelyn tulee täyttää täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Esimerkiksi ehdotetun 8 e §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan henkilölle asetetaan velvollisuus ilmoittaa ”muussa valtiossa olevat läheiset, jotka eivät ole Suomen kansalaisia”. Ehdotettu sääntely-yhteys huomioon ottaen on syytä ilmaista täsmällisemmin ne läheiset, joihin ilmoittamisvelvollisuus ulottuu (aviopuoliso, lapset jne). Niin ikään olisi perusteltua täsmentää, että ilmoittaa tulee vain niistä läheisistä, jotka vakituisesti oleskelevat ulkomailta.

Kansliapäällikön sijainen,
ylijohtaja

Sami Manninen

Hallitussihteeri

Ulla Westermarck